สถานการณ์และแนวทาง
การลดความแออัดของผู้ต้องขังในเรือนจำ

กระบวนการยุติธรรม

สำนักงานกิจการยุติธรรม
กระทรวงยุติธรรม

สารบัญ

		หน้า
ส่วนที่ ๑	ความเป็นมา	๑
ส่วนที่ ๒	สถานการณ์ความแออัดของผู้ต้องขังในเรือนจำ	๒
• สถานการณ์จำนวนผู้ต้องขังในประเทศไทย		๒
• สถานการณ์ความแออัดของผู้ต้องขังในเรือนจำ		๘
ส่วนที่ ๓	การดำเนินการเพื่อลดความแออัดของผู้ต้องขังในเรือนจำ	๙
ส่วนที่ ๔	ข้อเสนอเพื่อขับเคลื่อนกรอบแนวทางการลดความแออัดในเรือนจำ	๑๙
ภาคผนวก		

- หนังสือกระทรวงยุติธรรม ที่ ยธ ๐๒๐๐๘.๔/ว๗๔๔ ลงวันที่ ๕ กันยายน ๒๕๖๒ แจ้งข้อสั่งการในคราวการประชุมผู้บริหารกระทรวงยุติธรรม ครั้งที่ ๔/๒๕๖๒ เมื่อวันที่ ๔ กันยายน ๒๕๖๒ มอบหมายให้สำนักงานกิจการยุติธรรมรับไปดำเนินการและพิจารณาเกี่ยวกับการกำหนดแนวทางการลดความแออัดของผู้ต้องขังในเรือนจำ
- คำสั่งกระทรวงยุติธรรม ที่ ๒๕๕/๒๕๖๒ ลงวันที่ ๑๗ กันยายน ๒๕๖๒ แต่งตั้งคณะกรรมการกำหนดแนวทางการลดความแออัดของผู้ต้องขังในเรือนจำ
- คำสั่งคณะกรรมการกำหนดแนวทางการลดความแออัดของผู้ต้องขังในเรือนจำ ที่ ๑/๒๕๖๒ ลงวันที่ ๒๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๒ แต่งตั้งคณะอนุกรรมการภายใต้คณะกรรมการกำหนดแนวทางการลดความแออัดของผู้ต้องขังในเรือนจำ

ส่วนที่ ๑

ความเป็นมา

สถานการณ์และแนวทางการลดความแออัดของผู้ต้องขังในเรือนจำ

ความเป็นมา

สืบเนื่องจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (นายสมศักดิ์ เทพสุทิน) ได้มีนโยบายในการแก้ไขปัญหาความแออัดของผู้ต้องขังในเรือนจำ ด้วยเห็นว่าปัญหาผู้ต้องขังในเรือนจำที่มีจำนวนมากกว่าพื้นที่คุมขังหรือเกินอัตราความจุมาตรฐานของเรือนจำที่จะสามารถรองรับผู้ต้องขังได้ และยังมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องนั้น เป็นปัญหาสำคัญที่ควรได้รับการแก้ไขอย่างจริงจัง เพื่อให้คุณภาพชีวิตการอยู่ร่วมกันของผู้ต้องขังในเรือนจำเป็นไปอย่างเหมาะสมตามหลักสิทธิมนุษยชน ยกระดับมาตรฐานในการดูแลและปฏิบัติต่อผู้ต้องขังให้เป็นไปตามหลักสากล ด้วยการจัดให้มีสภาพความเป็นอยู่ถูกสุขอนามัย สุขภาพ และความปลอดภัยที่ดีขึ้น พร้อมทั้งปรับปรุงกระบวนการควบคุม ดูแล บำบัดฟื้นฟู และแก้ไขพฤติกรรมผู้ต้องขังให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงการพัฒนาศักยภาพอบรมฝึกอาชีพเพื่อเพิ่มรายได้แก่ผู้ต้องขัง และการเตรียมความพร้อมผู้พ้นโทษกลับคืนสู่สังคม โดยไม่หวนกลับไปกระทำผิดซ้ำอีก

ประกอบกับในคราวการประชุมผู้บริหารกระทรวงยุติธรรม ครั้งที่ ๔/๒๕๖๒ เมื่อวันที่ ๔ กันยายน ๒๕๖๒ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (นายสมศักดิ์ เทพสุทิน) ได้มีข้อสั่งการมอบหมายให้สำนักงานกิจการยุติธรรมเป็นหน่วยงานหลัก รับไปดำเนินการร่วมกับหน่วยงานในสังกัดกระทรวงยุติธรรม เพื่อเร่งศึกษาสภาพปัญหา และกำหนดแนวทางหรือมาตรการในการแก้ไขปัญหา รวมถึงกำหนดระยะเวลาเป้าหมาย และผลที่จะได้รับในทุกมิติไว้ด้วย ทั้งนี้ สำนักงานกิจการยุติธรรม ได้ดำเนินการตามข้อสั่งการและพิจารณาเกี่ยวกับการกำหนดแนวทางการลดความแออัดของผู้ต้องขังในเรือนจำ ซึ่งพบว่าจากสถานการณ์จำนวนผู้ต้องขังและความแออัดในเรือนจำของผู้ต้องขังในเรือนจำ สะท้อนสภาพปัญหาหรือข้อจำกัดของพื้นที่เรือนจำกับจำนวนผู้ต้องขังที่เพิ่มสูงขึ้น รวมทั้งยังแสดงให้เห็นถึงปัญหาด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องเชื่อมโยงกัน อาทิ การบังคับใช้กฎหมาย การกำหนดมาตรการหรือเงื่อนไขเกี่ยวกับการปล่อยตัวผู้ต้องขังหรือผู้พ้นโทษ การพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขัง ที่รวมถึงการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย และกระบวนการบำบัดฟื้นฟู ซึ่งล้วนส่งผลต่อปัญหาความแออัดในเรือนจำทั้งสิ้น อย่างไรก็ดี การแก้ไขปัญหาดังกล่าว จำเป็นต้องพิจารณาแนวทางการแก้ไขปัญหาทั้งระบบ และต้องบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สำนักงานกิจการยุติธรรม จึงได้ศึกษาและวิเคราะห์แนวทางการแก้ไขปัญหา และนำเสนอข้อมูลต่อที่ประชุมผู้บริหารกระทรวงยุติธรรมอย่างต่อเนื่อง เพื่อกำหนดแนวทางการดำเนินการให้มีความชัดเจน ครบถ้วน และสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ต่อมากระทรวงยุติธรรม จึงได้มีคำสั่งที่ ๒๕๕/๒๕๖๒ ลงวันที่ ๑๗ กันยายน ๒๕๖๒ แต่งตั้งคณะกรรมการกำหนดแนวทางการลดความแออัดของผู้ต้องขังในเรือนจำ โดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมเป็นประธาน ปลัดกระทรวงยุติธรรมเป็นรองประธาน ผู้บริหารกระทรวงยุติธรรม ผู้แทนจากส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง และผู้ทรงคุณวุฒิร่วมเป็นกรรมการ โดยมีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดมาตรการ แนวทาง รูปแบบ และบูรณาการแก้ไขปัญหาความแออัดในเรือนจำอย่างเป็นระบบ ทั้งนโยบายด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม การกำหนดโทษทางอาญา มาตรการทางเลือกอื่นแทนการลงโทษจำคุกและการคุมขัง สร้างระบบการติดตามและประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ รวมถึงกำหนดแนวทางบูรณาการ การส่งต่อการดำเนินงานไปยังกลไกหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดระบบที่มีความเชื่อมโยงในการแก้ไขปัญหาความแออัดในเรือนจำต่อไป

ส่วนที่ ๒

สถานการณ์ความแออัดของผู้ต้องขังในเรือนจำ

สถานการณ์ความแออัดของผู้ต้องขังในเรือนจำ

กระทรวงยุติธรรม ได้ศึกษาและรวบรวมสถิติข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับปัญหาความแออัดของผู้ต้องขังในเรือนจำแล้ว เห็นว่า ปัจจุบันสถานการณ์จำนวนผู้ต้องขังในเรือนจำเป็นปัญหาที่มีนัยยะสำคัญและควรได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน โดยมีสถานการณ์และการดำเนินการที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

➢ สถานการณ์จำนวนผู้ต้องขังในประเทศไทย

๑. สถิติผู้อยู่ในเรือนจำทั่วประเทศ จำนวน ๓๗๔,๐๕๒ คน (ณ วันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๖๒) ประกอบด้วย

๑.๑ ผู้ต้องราชทัณฑ์ จำนวน ๓๖๔,๔๘๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๙๗.๔๔ ของจำนวนผู้อยู่ในเรือนจำทั่วประเทศ โดยผู้ต้องราชทัณฑ์ ได้แก่ กลุ่มนักโทษเด็ดขาด กลุ่มผู้ต้องขังระหว่าง (อุทธรณ์–ฎีกา ไต่สวน–พิจารณา และสอบสวน) และกลุ่มอื่น ๆ เช่น เยาวชนที่ฝากขัง ผู้ถูกกักกัน และผู้ต้องกักขัง เป็นต้น ทั้งนี้ จำนวนผู้ต้องราชทัณฑ์สามารถจำแนกเพิ่มเติมได้ ดังนี้

- ผู้ต้องขังชาย จำนวน ๓๑๗,๑๒๑ คน ผู้ต้องขังหญิง จำนวน ๔๗,๓๖๗ คน
- นักโทษเด็ดขาด จำนวน ๓๐๑,๙๑๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๘๐.๗๑
- ผู้ต้องขังระหว่าง จำนวน ๕๙,๖๙๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๕.๙๖
- เยาวชนที่ฝากขัง ผู้ถูกกักกัน และผู้ต้องกักขัง จำนวน ๒,๘๗๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๐.๗๗

๑.๒ ผู้รอการตรวจพิสูจน์ จำนวน ๙,๕๖๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๒.๕๖ ของจำนวนผู้อยู่ในเรือนจำทั่วประเทศ โดยผู้รอการตรวจพิสูจน์ หมายถึง ผู้รอการตรวจพิสูจน์ตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๔๕

๒. สถิติผู้ต้องราชทัณฑ์ จำนวน ๓๖๔,๔๘๘ คน เมื่อพิจารณาเฉพาะจำนวนของผู้ต้องราชทัณฑ์ <u>ที่ไม่รวมถึงสัดส่วนของผู้รอการตรวจพิสูจน์ตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๔๕</u> พบว่า ในจำนวนผู้ต้องราชทัณฑ์ ๓๖๔,๔๘๘ คน สามารถจำแนกตามประเด็นต่าง ๆ เพิ่มเติมและปรากฏข้อมูล ดังนี้ (ที่มา : กรมราชทัณฑ์ ข้อมูล ณ วันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๖๒)

๒.๑ จำแนกตามประเภทผู้ต้องราชทัณฑ์ แบ่งเป็น ๓ ประเภท ดังนี้

ประเภท	ชาย	หญิง	รวม	ร้อยละ
๑. นักโทษเด็ดขาด	**๒๖๒,๓๒๓**	**๓๙,๕๙๑**	**๓๐๑,๙๑๔**	**๘๒.๘๓**
๒. ผู้ต้องขังระหว่าง	**๕๒,๐๘๒**	**๗,๖๑๗**	**๕๙,๖๙๙**	**๑๖.๓๘**
๒.๑ อุทธรณ์ – ฎีกา	๒๔,๖๖๒	๓,๕๙๗	๒๘,๒๕๙	๗.๗๕
๒.๒ ไต่สวน – พิจารณา	๘,๙๓๕	๑,๕๔๗	๑๐,๔๘๒	๒.๘๘
๒.๓ สอบสวน	๑๘,๔๘๕	๒,๔๗๓	๒๐,๙๕๘	๕.๗๕

ประเภท	ชาย	หญิง	รวม	ร้อยละ
๓. อื่น ๆ (เยาวชนฝากขัง ผู้ต้องกักกัน ผู้ต้องกักขัง ผู้ต้องขังที่แยกประเภทไม่ได้)	๒,๗๑๖	๑๕๙	๒,๘๗๕	๐.๗๙
รวม	๓๑๗,๑๒๑	๔๗,๓๖๗	๓๖๔,๔๘๘	๑๐๐.๐๐

๒.๒ จำแนกตามฐานความผิด ดังนี้

แยกตามประเภทฐานความผิด	ชาย	หญิง	รวม	ร้อยละ
ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์	๒๓,๖๓๙	๔,๘๗๗	๒๘,๕๑๖	๗.๘๒
ความผิดเกี่ยวกับเพศ	๑๐,๔๑๐	๔๔๓	๑๐,๘๕๓	๒.๙๘
ความผิดต่อชีวิต	๑๙,๐๖๑	๕๘๖	๑๙,๖๔๗	๕.๓๙
ความผิดต่อร่างกาย	๒,๔๓๖	๙๖	๒,๕๓๒	๐.๖๙
พ.ร.บ.ยาเสพติด/สารระเหย	๒๔๘,๗๙๓	๓๙,๘๕๕	๒๘๘,๖๔๘	๗๙.๑๙
ภยันตรายต่อประชาชน	๘๒	๘	๙๐	๐.๐๒
อื่น ๆ (หลายประเภท เช่น พ.ร.บ.ป่าไม้, การพนัน, อาวุธปืน, พ.ร.บ. คนเข้าเมือง, ลหุโทษ ฯลฯ)	๑๒,๗๐๐	๑,๕๐๒	๑๔,๒๐๒	๓.๙๐
รวม	๓๑๗,๑๒๑	๔๗,๓๖๗	๓๖๔,๔๘๘	๑๐๐.๐๐

เมื่อจำแนกตามฐานความผิดแล้ว พบว่า ผู้ต้องขังจำนวน ๒๘๘,๖๔๘ คน หรือร้อยละ ๗๙.๑๙ เป็นผู้ต้องขังในคดียาเสพติด และผู้ต้องขังจำนวน ๗๕,๘๔๐ คน หรือร้อยละ ๒๐.๘๑ เป็นผู้ต้องขังในคดีทั่วไป

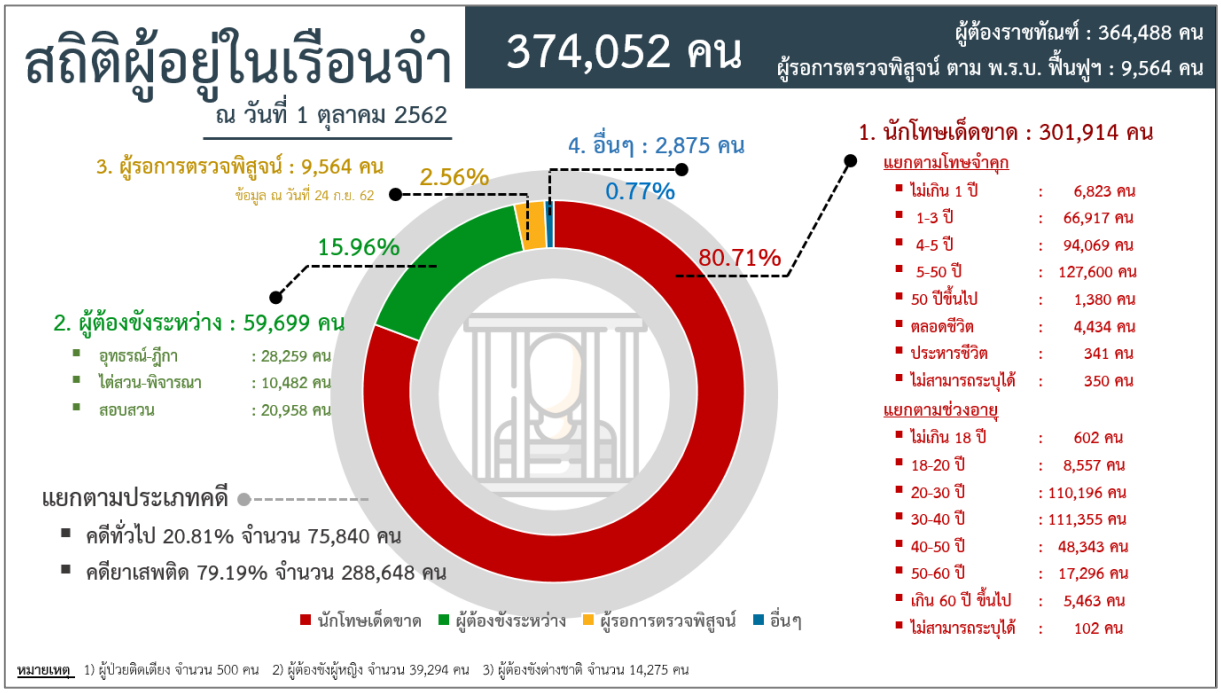

๒.๓ จำแนกตามสัญชาติ ดังนี้

๒.๓.๑ **ผู้ต้องขังคนไทย จำนวน ๓๕๐,๒๑๓ คน** เป็นผู้ต้องขังชาย จำนวน ๓๐๕,๔๑๖ คน และผู้ต้องขังหญิง จำนวน ๔๔,๗๙๗ คน ซึ่งในจำนวนดังกล่าว เป็นนักโทษเด็ดขาด จำนวน ๓๐๑,๘๓๗ คน ผู้ต้องขังระหว่าง จำนวน ๕๙,๖๙๙ คน และเยาวชนที่ฝากขัง ผู้ต้องกักกัน กักขัง จำนวน ๒,๘๗๕ ราย สำหรับ**ผู้ต้องขังต่างชาติ จำนวน ๑๔,๒๗๕ คน** เป็นผู้ต้องขังชาย จำนวน ๑๑,๗๐๕ คน และผู้ต้องขังต่างชาติหญิง จำนวน ๒,๕๗๐ คน

	ชาย	หญิง	รวม
คนไทย	๓๐๕,๔๑๖	๔๔,๗๙๗	๓๕๐,๒๑๓
ต่างชาติ	๑๑,๗๐๕	๒,๕๗๐	๑๔,๒๗๕
รวม			**๓๖๔,๔๘๘**

๒.๓.๒ **ผู้ต้องขังต่างชาติ จำนวน ๑๔,๒๗๕ คน** เมื่อพิจารณาตามสัญชาติพบว่า มีจำนวน ๑๐๓ สัญชาติ ซึ่งปัจจุบันประเทศไทยจัดทำสนธิสัญญาโอนตัวนักโทษกับประเทศต่าง ๆ เพียง ๓๘ ประเทศ โดยสรุปจำนวนผู้ต้องขังต่างชาติสูงสุด ๑๐ อันดับ (ที่มา : กรมราชทัณฑ์ ข้อมูล ณ วันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๖๒) ปรากฏดังนี้

อันดับ	ประเทศ	จำนวน (คน)	หมายเหตุ
๑	พม่า	๕,๒๑๒	-
๒	ลาว	๓,๑๖๐	มีสนธิสัญญา
๓	กัมพูชา	๒,๑๐๗	มีสนธิสัญญา
๔	ไนจีเรีย	๔๐๒	มีสนธิสัญญา
๕	มาเลเซีย	๔๐๑	-
๖	จีน	๒๙๘	มีสนธิสัญญา
๗	เวียดนาม	๒๔๕	มีสนธิสัญญา
๘	ไต้หวัน	๑๐๑	-
๙	อิหร่าน	๘๗	มีสนธิสัญญา
๑๐	อินเดีย	๖๑	มีสนธิสัญญา

๓. สถิติด้านสุขภาพผู้ต้องขังในช่วง ๓ ปี ย้อนหลัง (ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๙ ถึง พ.ศ. ๒๕๖๑) พบว่า มีจำนวนผู้ต้องขังเจ็บป่วยและมาขอรับการรักษาที่สถานพยาบาลเรือนจำ รวมทั้งการส่งตัวผู้ต้องขังที่เจ็บป่วยออกรักษานอกเรือนจำมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นมาก ปรากฏดังนี้

ประจำปี	ไปกลับ (ครั้ง)	นอนพักรักษา (ครั้ง)	รวมทั้งสิ้น (ครั้ง)
๒๕๕๙	๕,๔๙๒	๙๓๘	๖,๔๓๐
๒๕๖๐	๓๓,๗๐๓	๔,๒๘๒	๓๗,๙๘๕
๒๕๖๑	๕๙,๖๐๔	๙,๖๕๕	๖๙,๒๕๙

โดยที่ผ่านมากรมราชทัณฑ์คำนึงถึงเรื่องของการเข้าถึงบริการสาธารณสุขจากเดิมหากผู้ต้องขังยังไม่เจ็บป่วยมากก็จะไม่นำส่งออกรักษาตัวยังโรงพยาบาลภายนอก ปรับเปลี่ยนเป็นการให้ผู้ต้องขังเข้าถึงการรักษาได้ตั้งแต่เจ็บป่วยในระยะแรก เนื่องจากหากปล่อยไว้จนเป็นมากจนต้องรับตัวไว้รักษาที่โรงพยาบาลจะทำให้ต้องสูญเสียทั้งค่ารักษาพยาบาลและกำลังเจ้าหน้าที่ในการควบคุมด้วย โดยปกติต้องให้เจ้าหน้าที่ในการควบคุมตัวแบบไป – กลับ ๒ คนต่อผู้ต้องขัง ๑ คน แต่ถ้าเข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลจะต้องใช้เจ้าหน้าที่ ๔ คนต่อผู้ต้องขัง ๑ คน ต่อ ๑ วัน จึงเป็นการสมควรให้ผู้ต้องขังเข้ารับการรักษาตั้งแต่เริ่มแรกอย่างรวดเร็ว

ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๒ โรคที่ผู้ต้องขังมาตรวจรักษาที่สถานพยาบาลส่วนใหญ่จะเป็นโรคพื้นฐานเหมือนการเจ็บป่วยแบบประชาชนทั่วไปใน ๑๐ อันดับแรก ได้แก่ ๑) วัณโรค ๒) โรคภูมิคุ้มกันบกพร่อง ๓) ไตวายเรื้อรัง ๔) เนื้องอกอวัยวะต่างๆ ๕) การดูแลทางการแพทย์อื่น ๆ ๖) ฝากครรภ์ ๗) โรคหัวใจ ๘) ความผิดปกติของประสาทตาและการมองเห็น ๙) เบาหวาน ๑๐) กลุ่มโรคจิตเภทและโรคจิตอื่น ๆ

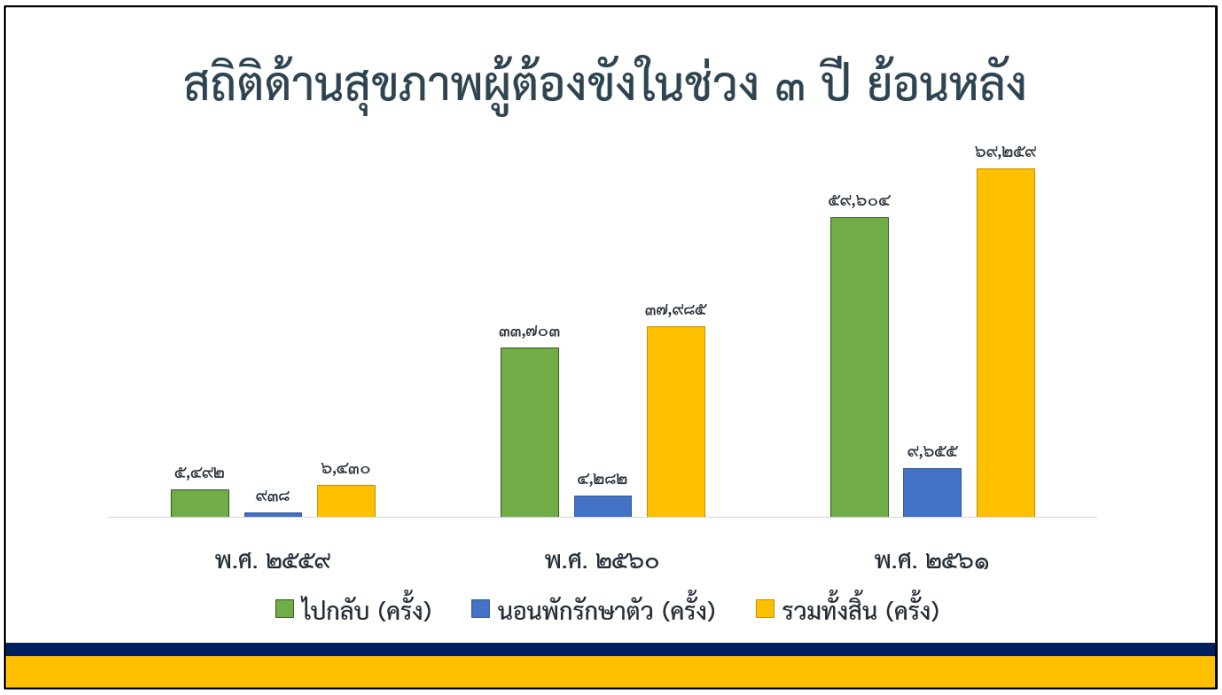

๔. สถิติผู้ต้องขังกรณีรับตัวและปล่อยตัว (รายปี) ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๕๖ ถึง พ.ศ. ๒๕๖๒ พบว่าในแต่ละปีมีผู้ต้องขังรับตัวเข้ามาในระบบราชทัณฑ์ประมาณ ๒ แสนคน และปล่อยออกในแต่ละปีตามเหตุต่าง ๆ อาทิ ครบกำหนดโทษ (พ้นโทษ) ได้รับการพักการลงโทษ ลดวันต้องโทษ อภัยโทษ หรือเหตุอื่น ๆ ทั้งนี้ เมื่อเปรียบเทียบสถิติผู้ต้องขังกรณีรับตัวและปล่อยตัว พบว่า จะมีผู้ต้องขังสะสมจำนวน ๑๖๕,๒๖๓ ราย และยังไม่รวมจำนวนผู้ต้องขังรับตัวใหม่ในปีถัดไป ที่กรมราชทัณฑ์จะต้องดูแลและเข้าสู่ระบบพัฒนาพฤตินิสัยตามขั้นตอน (ที่มา : กรมราชทัณฑ์ ข้อมูล ณ วันที่ ๘ กันยายน ๒๕๖๒)

๔.๑ สถิติผู้ต้องขังรับตัวและปล่อยตัว (รายปี)

ปี พ.ศ.	รับตัว	ปล่อยตัว
๒๕๕๖	๒๑๙,๒๓๒	๑๓๙,๓๗๑
๒๕๕๗	๒๑๔,๙๐๔	๑๗๙,๘๕๑
๒๕๕๘	๒๐๒,๓๔๙	๒๐๕,๕๔๖
๒๕๕๙	๒๐๙,๓๕๕	๒๒๐,๓๓๒
๒๕๖๐	๒๒๐,๐๑๘	๒๐๖,๐๔๐
๒๕๖๑	๒๒๗,๐๒๔	๑๗๖,๐๐๑
๒๕๖๒	๒๒๐,๕๖๔	๒๒๑,๐๔๒

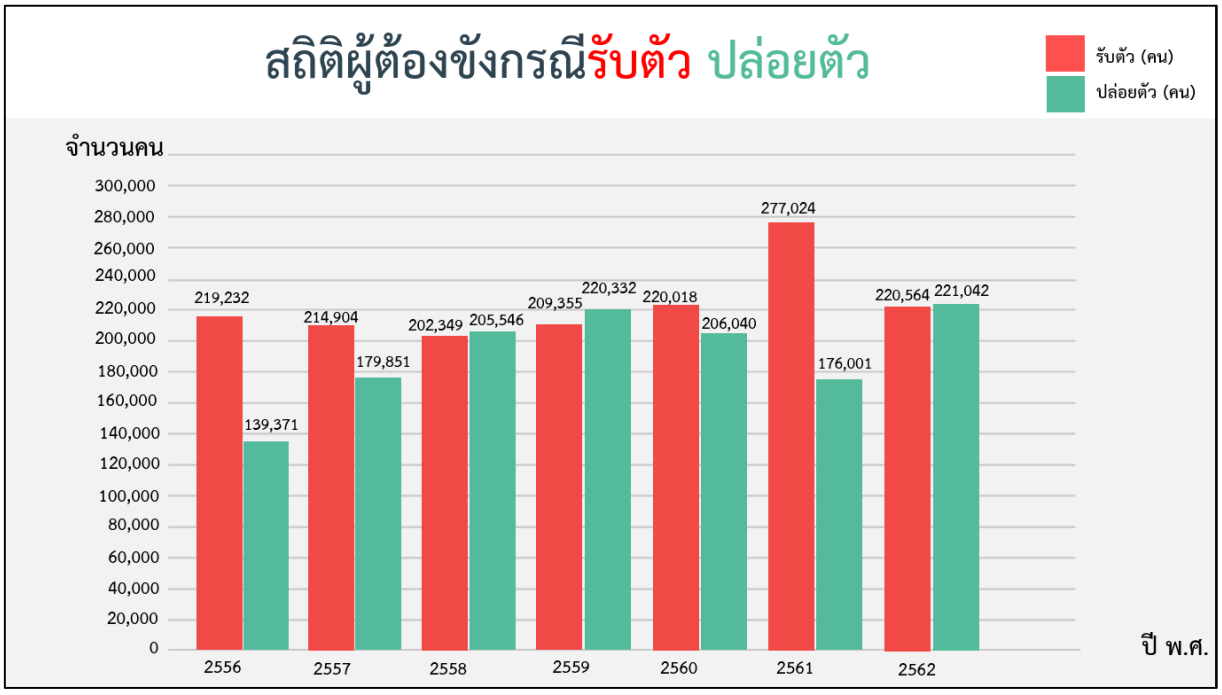

๔.๒ สถิติผู้ต้องขังปล่อยตัว (รายปี)

ปีงบ	ครบกำหนดโทษ (พ้นโทษ)	พักการลงโทษ	ลดวันต้องโทษ	ลดวันต้องโทษ (สาธารณะ)	อภัยโทษ	พ้นโทษกักขัง	พ้นโทษกักกัน	ชำระค่าปรับพ้นโทษกักขัง	ขังมาพอแก้โทษจำคุกและชำระค่าปรับครบถ้วน	ขังมาพอแก้โทษจำคุก	ขังมาพอแก้โทษปรับ	ขังมาพอแก้โทษ	อื่น ๆ	รวม
๒๕๕๖	๔๓,๕๕๒	๗,๐๑๗	๑๙,๗๓๒	๓๖๕	๓๖๗	๕,๑๙๓	๖๕	๒,๗๕๔	๑๙	๑,๗๑๕	๑๕,๙๐๙	๐	๔๒,๖๘๓	๑๓๙,๓๗๑
๒๕๕๗	๕๓,๗๖๕	๑๖,๓๙๔	๒๒,๔๖๐	๔๑๗	๑๕๘	๑๐,๙๘๖	๓๘	๕,๐๐๕	๕๗๑	๒,๓๘๙	๑๘,๗๕๐	๒	๔๘,๙๑๖	๑๗๙,๘๕๑
๒๕๕๘	๕๙,๙๓๖	๑๒,๒๘๔	๑๕,๙๖๔	๓๒๔	๓๖,๙๒๓	๘,๑๐๕	๒๙	๕,๒๒๐	๓,๒๙๕	๑,๕๑๔	๑๕,๒๘๒	๘	๔๖,๖๖๒	๒๐๕,๕๔๖
๒๕๕๙	๕๗,๖๐๒	๑๑,๐๑๕	๒๘,๗๗๒	๔๓๖	๓๓,๙๗๖	๗,๓๓๓	๑๒	๓,๖๒๒	๓,๕๒๕	๒,๐๐๗	๒๔,๕๔๓	๒๒	๔๗,๔๖๗	๒๒๐,๓๓๒
๒๕๖๐	๗๔,๖๐๖	๒,๕๘๗	๔,๔๘๓	๑๕๙	๓๔,๕๑๑	๗,๕๙๘	๒๐	๓,๑๒๑	๑,๘๔๑	๒,๘๖๐	๒๙,๙๕๗	๒๐	๔๔,๒๗๗	๒๐๖,๐๔๐
๒๕๖๑	๖๙,๒๘๗	๒,๑๓๔	๑๑,๒๔๗	๒๒๗	๓๐๙	๑๑,๖๙๖	๑๒	๔,๐๖๘	๑,๑๔๗	๑,๕๖๒	๒๖,๙๖๐	๑,๓๑๘	๔๖,๐๓๔	๑๗๖,๐๐๑
๒๕๖๒	๖๗,๐๖๓	๑,๗๔๖	๙,๖๗๓	๑๓๔	๔๘,๖๑๑	๑๓,๓๙๕	๒๑	๔,๙๙๑	๘๕๙	๑,๑๓๑	๒๖,๗๕๑	๑,๕๗๑	๔๕,๐๙๖	๒๒๑,๐๔๒

➢ สถานการณ์ความแออัดของผู้ต้องขังในเรือนจำ

ปัจจุบันเรือนจำทั่วประเทศ มีจำนวน ๑๔๓ แห่ง ประกอบด้วย เรือนจำกลาง เรือนจำจังหวัด เรือนจำอำเภอ เรือนจำพิเศษ และ เรือนจำชั่วคราว โดยเมื่อพิจารณาความแออัดในเรือนจำจะพบว่า ขนาดพื้นที่เรือนนอนของผู้ต้องขังในเรือนจำทั่วประเทศ มีพื้นที่ทั้งสิ้น ๓๐๕,๓๑๒.๔๒ ตารางเมตร สามารถรองรับผู้ต้องขังได้ในจำนวน ๒๕๔,๓๐๒ คน ในขณะที่ปัจจุบันมีผู้ต้องขังมากถึงประมาณ ๓๗๐,๐๐๐ คน โดยเมื่อเทียบอัตราส่วนพื้นที่นอนสำหรับผู้ต้องขังจะพบว่า ผู้ต้องขังชาย มีพื้นที่ ๑.๒ ตารางเมตรต่อคน และผู้ต้องขังหญิงมีพื้นที่ ๑.๑ ตารางเมตรต่อคน จากข้อมูลดังกล่าวจะเห็นได้ว่าผู้ต้องขังในเรือนจำมีจำนวนมากกว่าพื้นที่คุมขังหรือเกินอัตราความจุมาตรฐานของเรือนจำที่จะสามารถรองรับผู้ต้องขังได้ ส่งผลต่อปัญหาความแออัดในเรือนจำมาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งปัญหาด้านความแออัดของเรือนจำส่งผลในหลายประการ นอกเหนือจากสุขภาพอนามัยของผู้ต้องขังแล้ว ยังกระทบต่อปัญหาในการพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังซึ่งเป็นประเด็นสำคัญในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู เนื่องจากเรือนจำจะไม่สามารถจำแนกประเภทของผู้ต้องขังได้อย่างชัดเจน ถึงแม้ว่าจะสามารถจัดกลุ่มผู้ต้องขังและวางแผนการจำแนกเพื่อการบำบัดได้ก็ตาม แต่การที่มีผู้ต้องขังจำนวนมาก พื้นที่ไม่เพียงพอต่อปริมาณและการจำแนกประเภทผู้ต้องขัง ทำให้สุดท้ายผู้ต้องขังต้องรวมอยู่ในบริเวณเดียวกัน การปรับแก้ไขพฤติกรรมจึงมีข้อจำกัดและทำได้ยาก (ข้อมูล ณ วันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๖๒)

นอกจากนี้แล้ว เมื่อพิจารณาถึงจำนวนผู้คุมทั่วประเทศกับจำนวนผู้ต้องขังแล้ว พบว่า ปัจจุบันมีเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ จำนวน ๑๑,๖๗๙ คน (ข้อมูล ณ วันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๖๒) คิดเป็นอัตราส่วนโดยประมาณ ๑ ต่อ ๓๐ ส่งผลให้เกิดความยากลำบากในการปกครองของเจ้าหน้าที่และการควบคุมดูแลผู้ต้องขัง ปัจจัยเหล่านี้ ส่งผลให้กรมราชทัณฑ์ต้องเผชิญกับปัญหาพื้นฐานด้านการบริหารจัดการเรือนจำ ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อการควบคุมผู้ต้องขัง การแก้ไขปัญหาพฤตินิสัย การอบรมฝึกวิชาชีพ ตลอดจนเป็นปัญหาอุปสรรคสำคัญในการดำเนินงานจำแนกลักษณะผู้ต้องขังเพื่อการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังอย่างถูกต้องเหมาะสม และเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับนโยบายทางอาญาด้านการป้องกันปัญหาอาชญากรรม การป้องกันการกระทำผิดซ้ำ และการคืนคนดีสู่สังคม ซึ่งเป็นงานภาพรวมของกระบวนการยุติธรรม

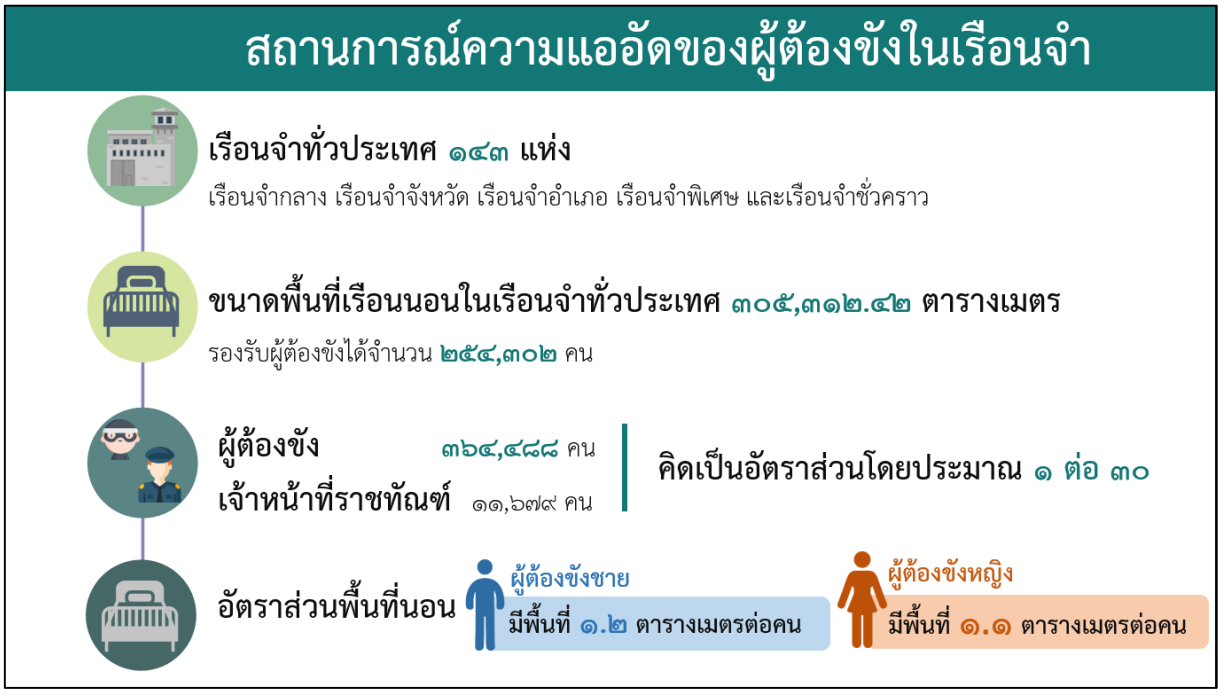

ส่วนที่ ๓

การดำเนินการเพื่อลดความแออัดของผู้ต้องขังในเรือนจำ

การดำเนินการเพื่อลดความแออัดของผู้ต้องขังในเรือนจำ

สืบเนื่องจากสถานการณ์และสภาพปัญหาดังที่กล่าวมาข้างต้นนี้ ถือเป็นเรื่องสำคัญจำเป็นที่จะต้องได้รับการแก้ไขทั้งระบบ อาทิ ด้านโครงสร้างกฎหมาย ด้านการบริหารงานยุติธรรม ทั้งยังต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม ตั้งแต่ในชั้นก่อน ระหว่าง และหลังเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม ซึ่งรวมถึงหน่วยงานภายในกระทรวงยุติธรรม หน่วยงานภายนอก และผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญ เพื่อเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาเรื่องนี้ กระทรวงยุติธรรมจึงได้มีคำสั่งที่ ๒๕๕/๒๕๖๒ ลงวันที่ ๑๗ กันยายน ๒๕๖๒ แต่งตั้งคณะกรรมการกำหนดแนวทางการลดความแออัดของผู้ต้องขังในเรือนจำขึ้น โดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมเป็นประธาน ปลัดกระทรวงยุติธรรมเป็นรองประธาน ผู้บริหารกระทรวงยุติธรรม ผู้แทนจากส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง และผู้ทรงคุณวุฒิร่วมเป็นกรรมการ โดยมีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดมาตรการ แนวทาง รูปแบบ และบูรณาการแก้ไขปัญหาความแออัดในเรือนจำอย่างเป็นระบบ ทั้งนโยบายด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม การกำหนดโทษทางอาญา มาตรการทางเลือกอื่นแทนการลงโทษจำคุกและการคุมขัง สร้างระบบการติดตามและประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ รวมถึงกำหนดแนวทางบูรณาการ การส่งต่อการดำเนินงานไปยังกลไกหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดระบบที่มีความเชื่อมโยงในการแก้ไขปัญหาความแออัดในเรือนจำต่อไป โดยคณะกรรมการดังกล่าว ได้มีการประชุมครั้งที่ ๑/๒๕๖๒ ไปเมื่อวันที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๖๒ โดยที่ประชุมได้รับทราบสถานการณ์จำนวนผู้ต้องขังในประเทศไทย และสภาพปัญหาความแออัดของผู้ต้องขังในเรือนจำ และให้ความเห็นชอบกรอบแนวทางการลดความแออัดของผู้ต้องขังในเรือนจำ โดยมีสาระสำคัญประกอบด้วย ๕ กรอบการดำเนินงาน ดังนี้

กรอบที่ ๑ กฎหมาย เป็นการพิจารณากฎหมายในเชิงระบบตั้งแต่กระบวนการป้องกันมิให้คนเข้าสู่เรือนจำ การกำหนดมาตรการทางเลือกอื่นแทนการจำคุก การหาสถานที่อื่นแทนการจำคุกการปรับปรุงประสิทธิภาพการบริหารงานเรือนจำเพื่อให้เกิดกระบวนการจำแนกและคัดกรองผู้ต้องขังชั้นดีให้ได้รับการลดโทษ พักโทษ รวมไปถึงมาตรการทางกฎหมายอื่น ๆ เมื่อผู้กระทำความผิดได้พ้นโทษเพื่อให้โอกาสผู้กระทำความผิดได้กลับตัวและไม่หวนกลับมากระทำผิดซ้ำ

กรอบที่ ๒ พักโทษ ลดโทษ และการใช้เครื่องมือติดตามตัวอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Monitoring : EM) เป็นกระบวนการสำคัญที่จะลดความแออัดในเรือนจำของผู้ต้องขังในประเภทต่าง ๆ ผ่านการปล่อยตัวชั่วคราว (ผู้ต้องขังระหว่าง) การคุมประพฤติ (รอการลงโทษ หรือรอการกำหนดโทษ) และการพักการลงโทษทั้งแบบปกติและแบบเหตุพิเศษ

กรอบที่ ๓ อาชีพ และการสร้างเรือนจำรูปแบบใหม่ เป็นการกำหนดแนวทางการสร้างอาชีพ รวมไปถึงการสร้างเรือนจำรูปแบบใหม่เพื่อเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย การฝึกอาชีพที่เหมาะสมกับความถนัดของผู้ต้องขัง และความต้องการของผู้ประกอบการ หรือตลาดแรงงาน เพื่อให้ผู้ต้องขังที่พ้นโทษได้เตรียมพร้อมทั้งในด้านสภาพจิตใจและการฝึกอาชีพที่เหมาะสมกับความถนัดก่อนที่จะออกจากเรือนจำ รวมไปถึงการปรับปรุงสภาพเรือนนอนเพื่อลดความแออัดในเรือนจำในเบื้องต้น

กรอบที่ ๔ การบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด โดยที่ผู้ติดยาเสพติด ถือเป็นกลุ่มผู้ต้องขังหลักในเรือนจำ จึงควรได้มีการปรับปรุงและบูรณาการเพื่อบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดให้มีประสิทธิภาพทั้งในระบบสมัครใจ ระบบบังคับบำบัด และระบบต้องโทษ นอกเหนือจากแก้ไขปรับปรุงประมวลกฎหมายยาเสพติดเพื่อปรับปรุงระบบการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดแล้ว ต้องมีการปรับปรุงระยะเวลาการตรวจพิสูจน์ กำหนดสถานที่หรือมาตรการควบคุมตัวเพื่อรอตรวจพิสูจน์ ระบบติดตามและประเมินผล กำหนดหน่วยงานรับผิดชอบหลักและที่เกี่ยวข้อง การพัฒนาหลักสูตรบำบัดรักษา การเพิ่มโอกาสแก่ผู้เสพในการเข้าสู่กระบวนการบำบัดฟื้นฟู

กรอบที่ ๕ การป้องกันยาเสพติด นอกเหนือการดำเนินงานทั้ง ๔ กรอบแล้วการป้องกันมิให้มีผู้กระทำความผิดโดยเฉพาะในคดียาเสพติด จึงมีความจำเป็นต้องดำเนินการคู่ขนานไปพร้อมกัน การขับเคลื่อนงานด้านการป้องกันยาเสพติด จึงต้องมีการกำหนดแนวทางการสนับสนุนการป้องกันยาเสพติดระดับชุมชน/หมู่บ้าน การจัดทำโครงการสร้างพื้นที่ปลอดภัยในหมู่บ้าน/ชุมชน เป้าหมายระยะแรก

โดยในแต่ละกรอบแนวทางได้มีการกำหนดแผนงาน สิ่งที่ต้องดำเนินการ เป้าหมายและหน่วยงานที่ต้องร่วมดำเนินงานอย่างเชื่อมโยงอย่างเป็นระบบของกระบวนการยุติธรรมตั้งแต่ ก่อน ระหว่าง และหลังการเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม ซึ่งมีเป้าหมายในการดำเนินงานตามแนวทางการลดความแออัดของผู้ต้องขังในเรือนจำ ตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๓ เป็นต้นไป

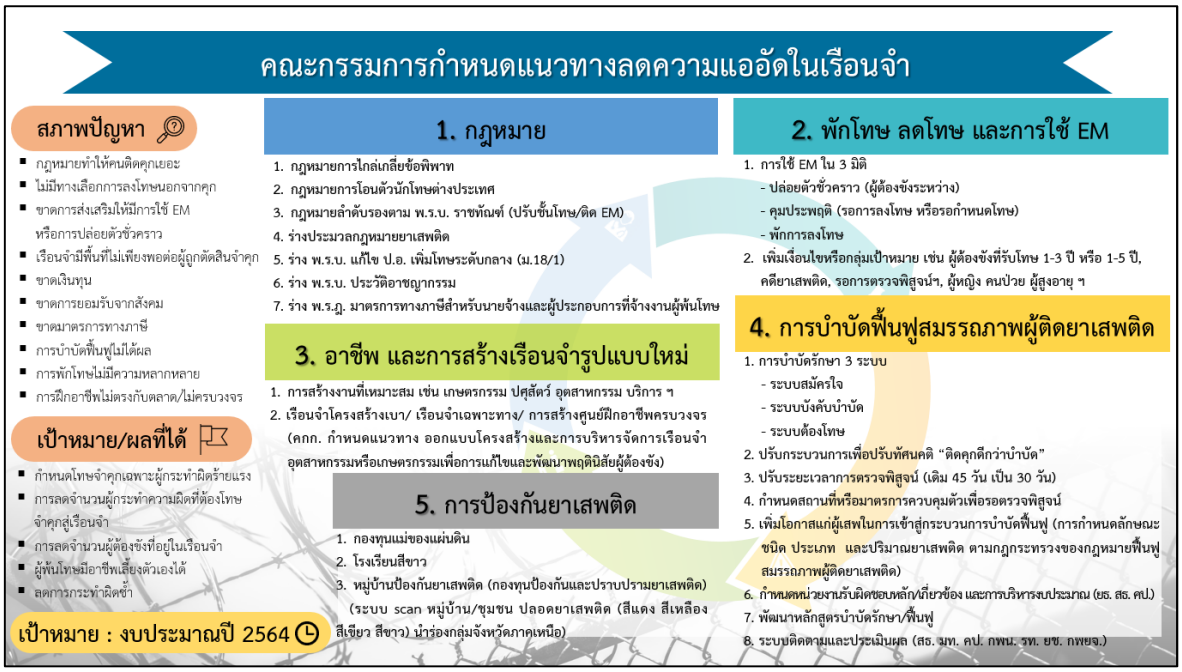

กรอบที่ ๑

แนวทางการลดความแออัดของผู้ต้องขังในเรือนจำ

กรอบที่ ๑ กฎหมาย

ขับเคลื่อนการดำเนินงานภายใต้กฎหมายหลัก ๗ ฉบับ

กฎหมาย/หัวข้อหลัก	ประเด็นย่อย	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	สิ่งที่ต้องดำเนินการ
๑. กฎหมายไกล่เกลี่ยข้อพิพาท (พระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. ๒๕๖๒) **สาระสำคัญ :** การไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางแพ่ง เพื่อให้มีคดีขึ้นสู่ศาลน้อยลง และการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญา เพื่อให้คนติดคุกน้อยลง	กฎหมายลำดับรอง จำนวน ๕ ฉบับ	- กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ	๑) ร่างกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขการคัดค้าน การถอดถอน การสิ้นสภาพและการเพิกถอนผู้ไกล่เกลี่ย พ.ศ. .... ๒) ร่างระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยการแต่งตั้งผู้ไกล่เกลี่ย พ.ศ. .... ๓) ร่างระเบียบกระทรวงยุติธรรม ว่าด้วยการจ่ายค่าตอบแทนและค่าใช้จ่ายอื่น ที่จำเป็นในการดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. .... ๔) ร่างประกาศนายทะเบียนกระทรวงยุติธรรม เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขการขึ้นทะเบียนเป็นผู้ไกล่เกลี่ย พ.ศ. .... ๕) ร่างประกาศกระทรวงยุติธรรม เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขการยื่นคำร้องขอไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. ....
๒. กฎหมายการโอนตัวนักโทษต่างประเทศ	๒.๑ กรณีที่มีสนธิสัญญาแล้ว : ผลักดันการโอนตัวนักโทษไปรับโทษ	- กองการต่างประเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม	๑) กำหนดมาตรการ หรือกลไกเพื่อดำเนินการตามกฎหมายโอนตัวนักโทษ

กฎหมาย/หัวข้อหลัก	ประเด็นย่อย	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	สิ่งที่ต้องดำเนินการ
(พระราชบัญญัติการปฏิบัติเพื่อความร่วมมือระหว่างประเทศในการดำเนินการตามคำพิพากษาคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๒๘) **สาระสำคัญ :** การโอนตัวนักโทษไปรับโทษต่อในประเทศที่มีสัญชาติ ซึ่งประเทศที่จะโอนตัวไปได้ต้องมีสนธิสัญญากับประเทศไทย	ต่อในประเทศที่มีสัญชาติ (เงื่อนไขว่านักโทษต้องร้องขอ และประเทศยินยอม) ๒.๒ กรณีที่ยังไม่มีสนธิสัญญา : จัดทำสนธิสัญญาการโอนตัวนักโทษเพิ่มเติม	- กรมราชทัณฑ์ - กรมสนธิสัญญา - กระทรวงการต่างประเทศ	๒) จัดทำสนธิสัญญาการโอนตัวนักโทษเพิ่มเติมโดยเฉพาะประเทศที่มีจำนวนนักโทษจำนวนมาก
๓. กฎหมายลำดับรองตาม พ.ร.บ. ราชทัณฑ์ (พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐) **สาระสำคัญ :** การปรับ หรือจัดชั้น หรือเลื่อนชั้นของนักโทษให้เร็วขึ้น เพื่อพักการลงโทษ ลดวันต้องโทษ รวมถึงกำหนดสถานที่อื่นแทนการจำคุก	๓.๑ การกำหนดสถานที่อื่นแทนการจำคุก หรือกักขัง ๓.๒ เงื่อนไขการพักการลงโทษ ๓.๓ เงื่อนไขการลดวันต้องโทษ ๓.๔ หลักเกณฑ์และเงื่อนไขการปรับชั้นโทษ	- กรมราชทัณฑ์	๑) ร่างกฎกระทรวงกำหนดประโยชน์ของนักโทษเด็ดขาด และเงื่อนไขที่นักโทษเด็ดขาดซึ่งได้รับการลดวันต้องโทษจำคุกหรือพักการลงโทษและได้รับการปล่อยตัวต้องปฏิบัติ พ.ศ. ... ๒) ร่างกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขการกำหนดอาณาเขตในสถานที่อื่นที่มิใช่เรือนจำให้เป็นสถานที่คุมขัง พ.ศ. ....
๔. ร่างประมวลกฎหมายยาเสพติด **สาระสำคัญ :** แก้ไขปัญหาการปราบปรามและการลงโทษที่ไม่ได้สัดส่วน และปรับปรุงระบบ	ปรับปรุงกฎหมายยาเสพติด	- สำนักงาน ป.ป.ส.	จัดทำกฎหมาย จำนวน ๓ ฉบับ ดังนี้ ๑) ร่างประมวลกฎหมายยาเสพติด ๒) ร่างพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. ....

กฎหมาย/หัวข้อหลัก	ประเด็นย่อย	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	สิ่งที่ต้องดำเนินการ
การบำบัดรักษา ผู้เสพ ผู้ติดยาเสพติดที่มีอยู่ในปัจจุบัน ๓ ระบบ (ระบบสมัครใจ ระบบบังคับบำบัด และระบบต้องโทษ) ให้มีความสอดคล้องกัน เน้นการให้ความรู้ การติดตามช่วยเหลือ และกลับคืนสู่สังคม แทนการลงโทษหรือดำเนินคดี			๓) ร่างพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดียาเสพติด (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....
๕. ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (เพิ่มโทษระดับกลาง ม.๑๘/๑) **สาระสำคัญ** : กำหนดมาตรการลงโทษแบบอื่นที่มิใช่การจำคุก สำหรับผู้ที่จะถูกลงโทษจำคุกไม่เกิน ๕ ปี	แก้ไขเพิ่มเติมประเภทโทษและให้มีการกำหนดโทษด้วยวิธีการอื่นแทนการลงโทษจำคุก โดยกำหนดมาตรการลงโทษระดับกลาง สำหรับผู้ที่จะถูกลงโทษจำคุกไม่เกิน ๕ ปี ๑) การคุมประพฤติแบบเข้มงวด ๒) การใช้บ้านกึ่งวิถี ๓) การคุมประพฤติแบบค่ายทหาร	- สำนักงานกิจการยุติธรรม	จัดทำร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา ฉบับที่ .. (พ.ศ. ....)
๖. ร่างพระราชบัญญัติประวัติอาชญากรรม **สาระสำคัญ :** กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการเปิดเผยและไม่เปิดเผยประวัติอาชญากรรมสำหรับผู้กระทำความผิดเพื่อให้สามารถไปประกอบอาชีพได้	จัดทำกฎหมายเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการเปิดเผยและไม่เปิดเผยประวัติอาชญากรรมสำหรับผู้กระทำความผิดเมื่อพ้นระยะเวลาเพื่อให้ผู้กระทำความผิดสามารถไปประกอบอาชีพได้	- สำนักงานกิจการยุติธรรม	จัดทำร่างพระราชบัญญัติประวัติอาชญากรรม พ.ศ. ....

กฎหมาย/หัวข้อหลัก	ประเด็นย่อย	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	สิ่งที่ต้องดำเนินการ
๗. ร่างพระราชกฤษฎีกามาตรการทางภาษีสำหรับนายจ้างและผู้ประกอบการที่จ้างงานผู้พ้นโทษ	กำหนดมาตรการทางภาษีสำหรับนายจ้างและผู้ประกอบการที่จ้างงานผู้พ้นโทษ - ลดหย่อนภาษี ๒ เท่า กำหนดระยะเวลา ๓ ปี - การจ้างงานจะเน้นผู้พ้นโทษ คือ ผู้ที่ได้รับการปล่อยตัว โดยครบกำหนดโทษ พักการลงโทษ และลดวันต้องโทษภายใน ๓ ปีนับแต่ได้รับการปล่อยตัว	- สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม - กรมสรรพากร - กระทรวงการคลัง	ร่างพระราชกฤษฎีกาออกตามความในประมวลกฎหมายรัษฎากรว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากร (ฉบับที่..) พ.ศ. .... เรื่อง ยกเว้นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาและบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลซึ่งรับผู้พ้นโทษเข้าทำงานเพื่อส่งเสริมให้มีการจ้างแรงงานผู้พ้นโทษดังกล่าวเข้าทำงาน (ยกร่างกฎหมายโดยกรมสรรพากร)

กรอบที่ ๒

กรอบที่ ๒ พักโทษ ลดโทษ และการใช้เครื่องมือติดตามตัวอิเล็กทรอนิกส์

(Electronic Monitoring : EM)

ขับเคลื่อนการดำเนินงานภายใต้กรอบแนวทาง ๒ หัวข้อหลัก

หัวข้อหลัก	ประเด็นย่อย	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	สิ่งที่ต้องดำเนินการ
๑. การใช้ EM ใน ๓ มิติ **- ปล่อยตัวชั่วคราว (ผู้ต้องขังระหว่าง)** **- คุมประพฤติ (รอการลงโทษ หรือรอกำหนดโทษ)** **- พักการลงโทษ**	ปรับเงื่อนไขการพักโทษ โดยใช้ EM	- กรมคุมประพฤติ - กรมราชทัณฑ์ - สำนักงานศาลยุติธรรม	๑) จัดหา EM ให้เพียงพอต่อการใช้งาน ๒) แก้ไขเพิ่มเติมกฎกระทรวงการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรืออุปกรณ์อื่นใดในการติดตามตัวผู้ถูกคุมความประพฤติตามเงื่อนไขที่ศาลหรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจสั่ง พ.ศ. ๒๕๖๐
๒. เพิ่มเงื่อนไขหรือกลุ่มเป้าหมายในการพักการลงโทษ	การกำหนดกลุ่มเป้าหมายในการพักการลงโทษกรณีมีเหตุพิเศษ		เพิ่มกลุ่มเป้าหมายในการพักการลงโทษกรณีมีเหตุพิเศษ

กรอบที่ ๓

กรอบที่ ๓ อาชีพ และการสร้างเรือนจำรูปแบบใหม่

ขับเคลื่อนการดำเนินงานภายใต้กรอบแนวทาง ๒ หัวข้อหลัก

หัวข้อหลัก	ประเด็นย่อย	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	สิ่งที่ต้องดำเนินการ
๑. การสร้างงานที่เหมาะสม เช่น เกษตรกรรม ปศุสัตว์ อุตสาหกรรม บริการ ฯ (เน้นคนและอาชีพ)	การสร้างงานฝึกอาชีพที่เหมาะสมกับความถนัดของผู้ต้องขังและความต้องการของผู้ประกอบการ หรือตลาดแรงงาน	- กรมราชทัณฑ์	๑) ขับเคลื่อนมาตรการแก้ไขฟื้นฟูและสงเคราะห์ผู้กระทำผิด ๒) การเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย ภายหลังปล่อยและการส่งต่อ ๓) ส่งเสริมการฝึกอาชีพที่หลากหลาย หรือกึ่งบำบัดผู้ต้องขัง เช่น การเลี้ยงหรือขายพันธุ์สัตว์ (สุนัข แมว ปลา) การฝึกสัตว์เลี้ยง รับจ้างทำความสะอาดสัตว์เลี้ยง เป็นต้น
๒. เรือนจำโครงสร้างเบา/ เรือนจำเฉพาะทาง/ การสร้างศูนย์ฝึกอาชีพครบวงจร (เน้นเรือนจำ)	๑) การสร้างเรือนจำเฉพาะทางสำหรับผู้ที่กำลังจะพ้นโทษ และมีความสนใจในการประกอบอาชีพหรือฝึกอาชีพเฉพาะทาง ๒) เพิ่มจำนวนเรือนจำโครงสร้างเบา		ศึกษา ออกแบบและกำหนดแนวทางเพื่อเพิ่มเรือนจำโครงสร้างเบา/ เรือนจำเฉพาะทาง/ ศูนย์ฝึกอาชีพครบวงจร

กรอบที่ ๔

กรอบที่ ๔ การบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด
ขับเคลื่อนการดำเนินงานภายใต้กรอบแนวทาง ๑ หัวข้อหลัก

หัวข้อหลัก	ประเด็นย่อย	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	สิ่งที่ต้องดำเนินการ
ปรับปรุงการบำบัดฟื้นฟู ทั้งในระบบสมัครใจ ระบบบังคับบำบัด และระบบต้องโทษ	๑.๑ การบำบัดรักษา ๓ ระบบ	- สำนักงาน ป.ป.ส. - กรมคุมประพฤติ - กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน - กรมราชทัณฑ์ - กรมการแพทย์ - กระทรวงสาธารณสุข - กระทรวงมหาดไทย	ปรับปรุงและบูรณาการการทำงานเพื่อบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งในระบบสมัครใจ ระบบบังคับบำบัด และระบบต้องโทษ
	๑.๒ ปรับลดระยะเวลาการตรวจพิสูจน์ (เดิม ๔๕ วัน เป็น ๓๐ วัน)		ปรับลดระยะเวลาการตรวจพิสูจน์ฯ
	๑.๓ เพิ่มโอกาสแก่ผู้เสพในการเข้าสู่กระบวนการบำบัดฟื้นฟู		กำหนดลักษณะ ชนิด ประเภท และปริมาณยาเสพติด ตามกฎกระทรวงของกฎหมายฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด
	๑.๔ พัฒนาหลักสูตรการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด และการติดตามประเมินผล รวมทั้งกำหนดงบประมาณ และหน่วยงานรับผิดชอบ		แผนการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดทั้งกระบวนการ

กรอบที่ ๕

กรอบที่ ๕ การป้องกันยาเสพติด

ขับเคลื่อนการดำเนินงานภายใต้กรอบแนวทาง ๑ หัวข้อหลัก

หัวข้อหลัก	ประเด็นย่อย	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	สิ่งที่ต้องดำเนินการ
ขับเคลื่อนงานด้านการป้องกันยาเสพติด	๑.๑ กองทุนหมู่บ้านของแผ่นดิน ๑.๒ โรงเรียนสีขาว ๑.๓ หมู่บ้านป้องกันยาเสพติด (กองทุนป้องกันและปราบปรามยาเสพติด) ระบบ scan หมู่บ้านหรือชุมชนปลอดยาเสพติด (สีแดง สีเหลือง สีเขียว สีขาว) นำร่องกลุ่มจังหวัดภาคเหนือ	- สำนักงาน ป.ป.ส.	๑) กำหนดแนวทาง กลไกสนับสนุนการป้องกันยาเสพติดระดับชุมชน/หมู่บ้าน ๒) บูรณาการความร่วมมือ และขับเคลื่อนการทำงานร่วมกันในเชิงพื้นที่ระหว่างผู้ตรวจการกระทรวงยุติธรรม สำนักงาน ป.ป.ส. และสำนักงานยุติธรรมจังหวัด ทั้งในด้านงบประมาณ และบุคลากร เป็นต้น ๓) จัดทำชุดความรู้ด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด สำหรับใช้ในการอบรมหรือเผยแพร่ให้ความรู้ ๔) สร้างกระบวนการส่งต่อข้อมูล/การจับกุม ร่วมกันระหว่างสำนักงาน ป.ป.ส. ฝ่ายปกครอง และเจ้าหน้าที่ตำรวจ

ส่วนที่ ๔

ข้อเสนอเพื่อขับเคลื่อนกรอบแนวทาง
การลดความแออัดในเรือนจำ

ข้อเสนอเพื่อขับเคลื่อนกรอบแนวทางการลดความแออัดในเรือนจำ

กระทรวงยุติธรรม และคณะกรรมการกำหนดแนวทางการลดความแออัดของผู้ต้องขังในเรือนจำ ได้กำหนดกรอบการดำเนินงานเพื่อแก้ไขปัญหาความแออัดของผู้ต้องขังในเรือนจำ ซึ่งในการขับเคลื่อนกรอบแนวทางการดำเนินงาน ทั้ง ๕ กรอบ ได้แก่ กรอบที่ ๑ กฎหมาย กรอบที่ ๒ พักโทษ ลดโทษ และการใช้เครื่องมือติดตามตัวอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Monitoring : EM) กรอบที่ ๓ อาชีพ และการสร้างเรือนจำรูปแบบใหม่ กรอบที่ ๔ การบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด และกรอบที่ ๕ การป้องกันยาเสพติด ซึ่งในแต่ละกรอบแนวทางได้มีการกำหนดแผนงาน มาตรการ สิ่งที่ต้องดำเนินการ เป้าหมาย และหน่วยงานที่ต้องร่วมดำเนินงานอย่างเชื่อมโยงอย่างเป็นระบบของกระบวนการยุติธรรมตั้งแต่ ก่อน ระหว่าง และหลังการเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม ซึ่งมีเป้าหมายในการดำเนินงานตามแนวทางการลดความแออัดของผู้ต้องขังในเรือนจำ ตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๓ เป็นต้นไป

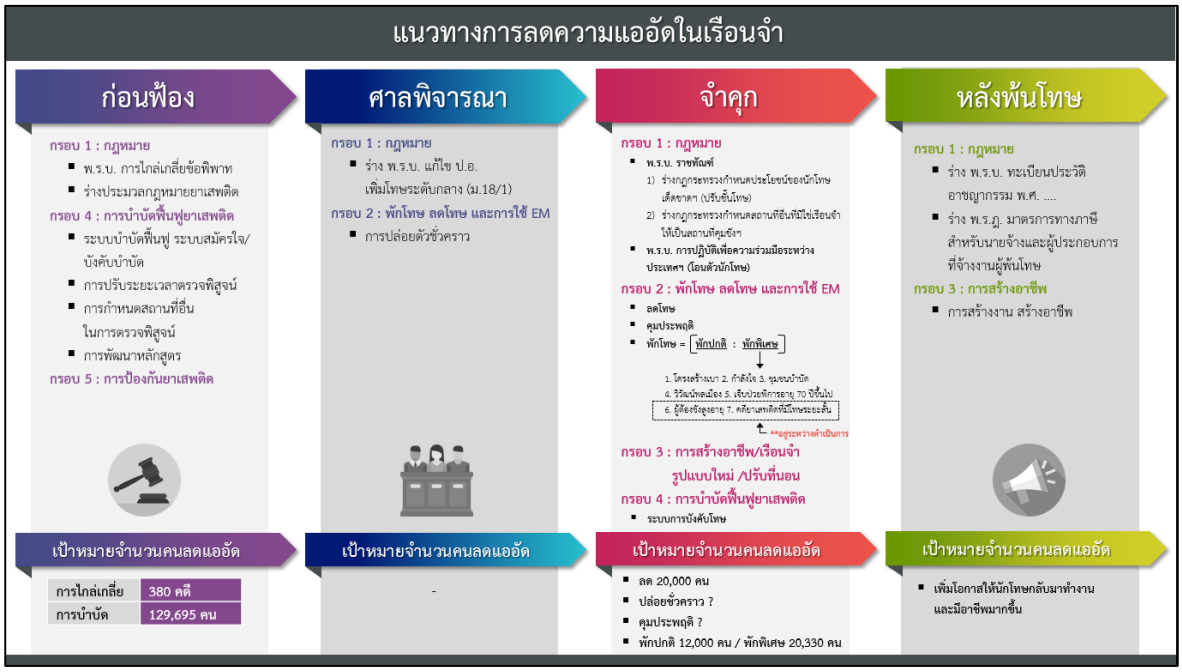

อย่างไรก็ดี เพื่อให้การขับเคลื่อนกรอบแนวทางการดำเนินงานข้างต้น เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ มีความชัดเจน เป็นรูปธรรม สามารถประสานการทำงานร่วมกันแบบบูรณาการ เชื่อมโยงการทำงานจากระดับนโยบายสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นระบบ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายการเพิ่มประสิทธิภาพงานด้านกระบวนการยุติธรรม เห็นว่าต้องอาศัยความร่วมมือและการบูรณาการการทำงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในเพิ่มเติม อาทิ สำนักงานศาลยุติธรรม สำนักงานอัยการสูงสุด สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กระทรวงการคลัง กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงแรงงาน กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงอุตสาหกรรม สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา และสำนักงบประมาณ เพื่อร่วมกันผลักดันการแก้ไขปัญหาความแออัดของผู้ต้องขังในเรือนจำตามแผนและแนวทางที่กำหนดไว้

ทั้งนี้ มาตรการและประเด็นที่ต้องดำเนินการตามกรอบแนวทางทั้ง ๕ กรอบนั้น กระทรวงยุติธรรม ได้เริ่มดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องไปด้วยแล้ว โดยในส่วนของกรอบที่ ๓ อาชีพและการสร้างเรือนจำรูปแบบใหม่ และกรอบที่ ๕ การป้องกันยาเสพติด กระทรวงยุติธรรมได้มีการขับเคลื่อนการดำเนินงานที่สำคัญและมีความคืบหน้าการดำเนินงานโดยหน่วยงานหลักแล้ว อาทิ การสร้างงานฝึกอาชีพที่มีความหลากหลายในการนี้ เพื่อให้การแก้ไขปัญหาการลดความแออัดอย่างยั่งยืนและมีความต่อเนื่อง คณะกรรมการกำหนดแนวทางการลดความแออัดของผู้ต้องขังในเรือนจำ จึงเห็นชอบให้มีการขับเคลื่อนการดำเนินงาน โดย**แต่งตั้งคณะอนุกรรมการรองรับการดำเนินงานของคณะกรรมการฯ จำนวน ๓ คณะ** ได้แก่ ๑) คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านกฎหมาย ๒) คณะอนุกรรมการด้านการพักโทษ ลดโทษ และวิธีการติดตามตัวอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Monitoring : EM) และ ๓) คณะอนุกรรมการด้านการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด แต่อย่างไรก็ดี นอกจากการกำหนดกรอบแนวทางการดำเนินงาน และการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการขึ้นมารองรับและขับเคลื่อนการดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวแล้วนั้น ยังเห็นว่ามีประเด็นที่จำเป็นต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน ซึ่งสะท้อนภาพใหญ่ของการแก้ไขปัญหาเรื่องนี้ และกระทรวงยุติธรรมมีความพร้อมสามารถดำเนินการได้ทันทีหากได้รับการสนับสนุนงบประมาณ จำนวน ๒ เรื่อง ได้แก่

(๑) การปรับปรุงเพิ่มพื้นที่นอนในห้องขังให้เป็น ๒ ชั้น สำหรับผู้ต้องขังในเรือนจำทั่วประเทศเพื่อบรรเทาความแออัดในระยะเริ่มแรก โดยที่ปัจจุบันขนาดพื้นที่นอนสำหรับผู้ต้องขังภายในอาคารเรือนนอนของเรือนจำทั่วประเทศมีจำนวน ๓๐๕,๓๑๒.๔๒ ตารางเมตร สามารถรองรับผู้ต้องขังได้ในจำนวน ๒๕๔,๓๐๒ คน ในขณะที่ปัจจุบันมีผู้ต้องขังมากถึงประมาณ ๓๖๓,๑๘๓ คน (ข้อมูล ณ วันที่ ๒๑ ตุลาคม ๒๕๖๒) อัตราส่วนพื้นที่นอนสำหรับผู้ต้องขังพบว่า ผู้ต้องขังชายมีพื้นที่ ๑.๒ ตารางเมตรต่อคน และผู้ต้องขังหญิงมีพื้นที่ ๑.๑ ตารางเมตรต่อคน ปัจจุบันมีผู้ต้องขังทั้งหมดซึ่งเกินจำนวนที่จะรองรับผู้ต้องขังได้ ๑๐๘,๘๘๑ คน จึงมีความจำเป็นต้องปรับปรุงพื้นที่ภายในห้องขังโดยการเสริมเป็นพื้นที่นอน ๒ ชั้น เพื่อปรับสภาพความเป็นอยู่และสุขภาวะของผู้ต้องขังซึ่งถือเป็นเรื่องที่สำคัญอย่างยิ่ง ทั้งนี้ จากการสำรวจข้อมูลอาคารเรือนนอนของเรือนจำทั่วประเทศ สามารถปรับปรุงเพิ่มพื้นที่นอนในห้องขังให้เป็น ๒ ชั้นได้จำนวน ๙๔ แห่ง รวม ๑,๙๐๖ ห้อง คิดเป็นพื้นที่ ๑๐๓,๗๓๑.๕๐ ตารางเมตร จะสามารถรองรับผู้ต้องขังได้ ๘๖,๔๔๒ คน (อัตราส่วนพื้นที่นอน ๑.๒ ตารางเมตรต่อคน) เบื้องต้นประมาณการค่าใช้จ่าย โดยใช้งบประมาณดำเนินการ ๒,๐๐๐ บาท (สองพันบาทถ้วน) ต่อตารางเมตร พื้นที่ที่จะปรับปรุง ๑๐๓,๗๓๑.๕๐ ตารางเมตร ใช้งบประมาณทั้งสิ้น ๒๐๗,๔๖๓,๐๐๐ บาท (สองร้อยเจ็ดล้านสี่แสนหกหมื่นสามพันบาทถ้วน)

(๒) การจัดหาเครื่องมือติดตามตัวอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Monitoring : EM) เพื่อรองรับการคุมประพฤติและการพักการลงโทษ โดยมีความจำเป็นต้องใช้เครื่องมือติดตามตัวอิเล็กทรอนิกส์เพื่อช่วยสนับสนุนการลดความแออัดในเรือนจำ โดยกระทรวงยุติธรรมได้จัดทำแผนงบประมาณ เพื่อจัดหาเครื่องมือติดตามตัวอิเล็กทรอนิกส์ให้มีจำนวนเหมาะสมและสอดคล้องกับแผนการลดความแออัดในเรือนจำ ๓ ปี ซึ่งมีเป้าหมายในการจัดหาเครื่องมือติดตามตัวอิเล็กทรอนิกส์ จำนวน ๓๐,๐๐๐ เครื่อง ประมาณการค่าใช้จ่ายโดยใช้วงเงินงบประมาณราว ๘๗๗,๒๖๔,๓๔๐ บาท (แปดร้อยเจ็ดสิบเจ็ดล้านสองแสนหกหมื่นสี่พันสามร้อยสี่สิบบาทถ้วน) โดยแต่ละปีใช้งบประมาณดำเนินการ ดังนี้

ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๓ จำนวน ๒๐๕,๘๑๔,๓๐๘ บาท (สองร้อยห้าล้านแปดแสนหนึ่งหมื่นสี่พันสามร้อยแปดบาทถ้วน) จะใช้งบประมาณ ๕๐,๘๙๐,๐๐๐ บาท (ห้าสิบล้านแปดแสนเก้าหมื่นบาทถ้วน) จากโครงการพัฒนาระบบการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดในชุมชน กิจกรรมการนำเครื่องมือติดตามตัวอิเล็กทรอนิกส์มาใช้กับผู้กระทำผิดของกรมคุมประพฤติ (ตั้งอยู่ในร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๓) ซึ่งกระทรวงยุติธรรมจะได้เสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาต่อไป และงบประมาณที่เหลืออีกจำนวน ๑๕๔,๙๒๔,๓๐๘ บาท (หนึ่งร้อยห้าสิบสี่ล้านเก้าแสนสองหมื่นสี่พันสามร้อยแปดบาทถ้วน) จะใช้เงินจากเงินนอกงบประมาณ

ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔ และปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕ จำนวนปีละ ๓๓๕,๗๒๕,๐๑๖ บาท (สามร้อยสามสิบห้าล้านเจ็ดแสนสองหมื่นห้าพันสิบหกบาทถ้วน) โดยขอรับการจัดสรรจากงบประมาณปกติ

ภาคผนวก

หนังสือกระทรวงยุติธรรม ที่ ยธ ๐๒๐๐๘.๔/ว๗๔๔
ลงวันที่ ๕ กันยายน ๒๕๖๒
แจ้งข้อสั่งการในคราวการประชุมผู้บริหารกระทรวงยุติธรรม
ครั้งที่ ๔/๒๕๖๒ เมื่อวันที่ ๔ กันยายน ๒๕๖๒

เลขที่รับ 2799
วันที่ - 6 ก.ย. 2562
เวลา 11.12 น.

สำนักงานกิจการยุติธรรม
เลขรับ 4824/2562
วันที่ 6 ก.ย. 2562
เวลา 11.02 น.

ด่วนที่สุด

ที่ ยธ ๐๒๐๐๘.๔/ว๗๒๔

ถึง สำนักงานกิจการยุติธรรม

กองยุทธศาสตร์และแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม ขอความร่วมมือทุกส่วนราชการรายงานผลการดำเนินงานตามข้อสั่งการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมในการประชุมผู้บริหารกระทรวงยุติธรรม ครั้งที่ ๔/๒๕๖๒ เมื่อวันพุธที่ ๔ กันยายน ๒๕๖๒ โดยขอให้ดำเนินการตามบัญชีการติดตามผลการปฏิบัติงานตามข้อสั่งการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมและรายงานผลการดำเนินงานตามบัญชีฯ จำนวน ๓ ข้อสั่งการ ในระบบติดตามผลการดำเนินงานสำคัญ กระทรวงยุติธรรม URL : pms.moj.go.th โดยสามารถดาวน์โหลดบัญชีการติดตามผลการปฏิบัติงานตามข้อสั่งการฯ ได้ที่ QR Code ด้านล่าง

กลุ่มกฎหมาย
รับที่ ๑๐๗
วันที่ ๖ ก.ย. ๖๒
เวลา ๑๕.๒๙ น.

สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม
๕ กันยายน ๒๕๖๒

☐ ทราบ
☐ ให้ทราบทั่วกัน
ส่ง ○ กลุ่มกฎหมาย ๑ ○ กลุ่มกฎหมาย ๒
○ ฝ่ายบริหารทั่วไป
มอบ คุณสุตาพร & คุณสิวาภ์
.....ดำเนินการ

(นางสาวเปรมมิศา หนูเรืองงาม)
หัวหน้ากลุ่มกฎหมาย
- 6 ก.ย. ๒๕๖๒

(นายวัลลภ นาคบัว)
ผู้อำนวยการสำนักงานกิจการยุติธรรม
6 ก.ย. 62

กองยุทธศาสตร์และแผนงาน
กลุ่มงานติดตามและประเมินผล
โทร. ๐ ๒๑๔๑ ๕๓๕๓ (รติกร)
โทรสาร ๐ ๒๑๔๓ ๘๒๗๒
ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ me.ops@moj.go.th

บัญชีการติดตามการปฏิบัติงานตามข้อสั่งการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม
ตั้งแต่วันที่ ๒๘ ส.ค. ๖๒ - ๔ ก.ย. ๖๒
จำนวน ๓ เรื่อง

ลำดับ	ข้อสั่งการ	วันที่สั่งการ	ผู้รับผิดชอบ	ระยะเวลาการรายงาน	ผลการดำเนินงาน	หมายเหตุ
ข้อสั่งการที่อยู่ระหว่างดำเนินการ จำนวน ๓ เรื่อง						
๑	ให้สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรมเร่งตรวจสอบคณะกรรมการของกระทรวงยุติธรรมที่คณะรัฐมนตรีแต่งตั้งว่ามีคณะใดที่มีภารกิจสำคัญและจำเป็นที่ต้องคงอยู่ เพื่อยืนยันก่อนนำเสนอคณะรัฐมนตรีต่อไป โดยให้ดำเนินการแล้วเสร็จภายในวันที่ ๓๐ ก.ย. ๖๒	๒๘ ส.ค. ๖๒	สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม (กองกฎหมาย)	๓๐ ก.ย. ๖๒	๑) ๒๘ ส.ค. ๖๒ สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรมมอบหมายให้กองกฎหมายดำเนินการ ๒) ๓ ก.ย. ๖๒ กองกฎหมายรายงานว่า ได้พิจารณาตามสารบัญชื่อคณะกรรมการที่รับการแต่งตั้ง โดยพิจารณาเฉพาะคณะที่ยังทำงานอยู่และอยู่ในอำนาจหน้าที่ของกระทรวงยุติธรรม จำนวน ๓ คณะ ได้แก่ (๑) คณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตภาครัฐ (๒) คณะกรรมการปรับปรุงแผนที่แนวเขตที่ดินของรัฐแบบบูรณาการมาตราส่วน ๑:๔๐๐๐ (One Map) และ (๓) คณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมระดับจังหวัด (กพยจ.) และพิจารณาแล้วเห็นว่า คณะกรรมการตามข้อ (๑) และ (๒) เป็นคณะกรรมการในส่วนของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ ซึ่งปัจจุบันสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ เป็นส่วนราชการที่ไม่สังกัดกระทรวงยุติธรรม ทั้งนี้ กองกฎหมายได้ประสานสำนักงานกิจการยุติธรรมในฐานะฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ (กพยช.) เพื่อพิจารณาทบทวนเหตุผลความจำเป็นในการคงอยู่ต่อไปของคณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมระดับจังหวัด (กพยจ.) เรียบร้อยแล้ว โดยสำนักงานกิจการยุติธรรมได้พิจารณาแล้วเห็นว่าคณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมระดับจังหวัด (กพยจ.) ยังคงมีภารกิจที่สำคัญและจำเป็นที่จะต้องคงอยู่เพื่อดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ที่สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล ขณะนี้กองกฎหมายอยู่ระหว่างดำเนินการประมวลข้อมูลและพิจารณาเพื่อเสนอความเห็นต่อสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีต่อไป	

ข้อมูล ณ วันที่ ๔ ก.ย. ๖๒

บัญชีการติดตามการปฏิบัติงานตามข้อสั่งการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม ตั้งแต่วันที่ ๒๘ ส.ค. ๖๒ - ๔ ก.ย. ๖๒ จำนวน ๓ เรื่อง						
ลำดับ	ข้อสั่งการ	วันที่สั่งการ	ผู้รับผิดชอบ	ระยะเวลาการรายงาน	ผลการดำเนินงาน	หมายเหตุ
๒	ให้กรมราชทัณฑ์ศึกษางานราชทัณฑ์ของต่างประเทศที่ใช้โปรแกรมการเกษตรมาบำบัดฟื้นฟูผู้กระทำผิด เพื่อนำมาปรับใช้กับเรือนจำ/ทัณฑสถานของประเทศไทย	๔ ก.ย. ๖๒	กรมราชทัณฑ์	เมื่อดำเนินการแล้วเสร็จ	๔ ก.ย. ๖๒ สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรมแจ้งข้อสั่งการให้กรมราชทัณฑ์ดำเนินการ	
๓	ให้สำนักงานกิจการยุติธรรมรวบรวมนโยบายทางอาญาเกี่ยวกับการกำหนดโทษและการบังคับใช้กฎหมายทางอาญาของต่างประเทศและประเทศไทย เพื่อเปรียบเทียบการบังคับใช้กฎหมายทางอาญาของต่างประเทศกับประเทศไทยที่ส่งผลต่อปริมาณผู้ต้องขังในเรือนจำ	๔ ก.ย. ๖๒	สำนักงานกิจการยุติธรรม	เมื่อดำเนินการแล้วเสร็จ	๔ ก.ย. ๖๒ สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรมแจ้งข้อสั่งการให้สำนักงานกิจการยุติธรรมดำเนินการ	

ข้อมูล ณ วันที่ ๔ ก.ย. ๖๒

คำสั่งกระทรวงยุติธรรม ที่ ๒๕๕/๒๕๖๒

ลงวันที่ ๑๗ กันยายน ๒๕๖๒

แต่งตั้งคณะกรรมการกำหนดแนวทางการลดความแออัดของผู้ต้องขังในเรือนจำ

(สำเนา)

คำสั่งกระทรวงยุติธรรม
ที่ ๒๕๕/๒๕๖๒
เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการกำหนดแนวทางการลดความแออัดของผู้ต้องขังในเรือนจำ

ด้วยสถานการณ์ปัญหาผู้กระทำผิดที่เข้าสู่เรือนจำมีจำนวนเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง นำมาซึ่งสภาพปัญหาความแออัดในเรือนจำและเกินอัตรามาตรฐานที่เรือนจำจะสามารถรองรับผู้ต้องขังได้ ปัญหาของผู้ต้องขังที่มีจำนวนเพิ่มสูงขึ้นนี้ มิได้เกิดจากปัญหาอาชญากรรมที่เกิดขึ้นจากสภาพเศรษฐกิจและสังคมเท่านั้น แต่ได้สะท้อนสภาพปัญหาบางประการของกระบวนการยุติธรรมที่ส่งผลต่อปัญหาความแออัดในเรือนจำ ทั้งการกำหนดนโยบายด้านกระบวนการยุติธรรม การออกกฎหมายที่ส่งผลให้จำนวนผู้กระทำความผิดเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมมากขึ้น การกำหนดโทษจำคุกกับการกระทำความผิดเล็กน้อย การขาดมาตรการทางเลือกอื่นที่เหมาะสมในการลงโทษผู้กระทำความผิดแทนการจำคุกหรือคุมขัง รวมถึงขาดการบูรณาการร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นระบบ การแก้ไขปัญหาความแออัดในเรือนจำที่มีประสิทธิภาพจึงมิใช่เพียงการนำผู้ต้องขังออกจากเรือนจำเท่านั้น แต่จำเป็นต้องพิจารณาถึงการแก้ไขปัญหาเชิงระบบและโครงสร้างของกระบวนการยุติธรรมที่ส่งผลต่อการเพิ่มจำนวนของผู้ต้องขัง ทั้งในเรื่องนโยบายด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมทางอาญา การกำหนดโทษและการบังคับโทษ การเพิ่มประสิทธิภาพของมาตรการทางเลือกอื่นในการลงโทษจำคุกหรือการคุมขัง รวมถึงการบูรณาการร่วมกันของกลไกหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ดังนั้น เพื่อให้การกำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหาความแออัดในเรือนจำเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและครอบคลุม จึงเห็นควรให้มีการบูรณาการความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยมุ่งเน้นการทำงานเชิงรุกในการแก้ไขปัญหา การกำหนดนโยบายด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม การกำหนดโทษทางอาญา การกำหนดมาตรการอื่นแทนการลงโทษจำคุกและการคุมขัง เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนและส่งต่อไปยังกลไกหรือหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการอย่างเชื่อมโยงและเป็นระบบ อันจะนำมาซึ่งการแก้ไขปัญหาความแออัดในเรือนจำ และยกระดับมาตรฐานในการดูแลและปฏิบัติต่อผู้ต้องขังให้เป็นไปตามหลักสากล บรรลุเป้าหมายการเพิ่มประสิทธิภาพงานด้านกระบวนการยุติธรรม และลดทอนจำนวนอาชญากรรมได้อย่างเป็นรูปธรรมและมีความยั่งยืน จึงเห็นควรแต่งตั้งคณะกรรมการกำหนดแนวทางการลดความแออัดของผู้ต้องขังในเรือนจำ โดยมีองค์ประกอบและอำนาจหน้าที่ ดังนี้

<u>องค์ประกอบ</u>

๑. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม	ประธานกรรมการ
๒. ปลัดกระทรวงยุติธรรม	รองประธานกรรมการ
๓. เลขานุการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม	กรรมการ
๔. เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด	กรรมการ
๕. อธิบดีกรมคุมประพฤติ	กรรมการ
๖. อธิบดีกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ	กรรมการ
๗. อธิบดีกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน	กรรมการ
๘. อธิบดีกรมราชทัณฑ์	กรรมการ

/๙. ผู้อำนวยการ...

๙. ผู้อำนวยการสถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย	กรรมการ
๑๐. ผู้แทนกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์	กรรมการ
๑๑. ผู้แทนกระทรวงสาธารณสุข	กรรมการ
๑๒. ผู้แทนสำนักงานตำรวจแห่งชาติ	กรรมการ
๑๓. ผู้แทนสำนักงานศาลยุติธรรม	กรรมการ
๑๔. ผู้แทนสำนักงานอัยการสูงสุด	กรรมการ
๑๕. ศาสตราจารย์สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล	กรรมการ
๑๖. รองศาสตราจารย์เดชา สังขวรรณ	กรรมการ
๑๗. นายสมใจ นิลสิทธานุเคราะห์	กรรมการ
๑๘. นายสำรวล ดอกคำ	กรรมการ
๑๙. ผู้อำนวยการสำนักงานกิจการยุติธรรม	กรรมการและเลขานุการ
๒๐. รองเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดที่ได้รับมอบหมาย	ผู้ช่วยเลขานุการ
๒๑. รองอธิบดีกรมราชทัณฑ์ที่ได้รับมอบหมาย	ผู้ช่วยเลขานุการ

<u>อำนาจหน้าที่</u>

๑. กำหนดมาตรการ แนวทาง รูปแบบบูรณาการในการแก้ไขปัญหาความแออัดในเรือนจำอย่างเป็นระบบที่ชัดเจน ทั้งนโยบายด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม การกำหนดโทษทางอาญา มาตรการทางเลือกอื่นแทนการลงโทษจำคุกและการคุมขัง รวมถึงระบบการติดตามและประเมินผล

๒. กำหนดแนวทางบูรณาการ การส่งต่อการดำเนินงานไปยังกลไกหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดระบบที่มีความเชื่อมโยงในการแก้ไขปัญหาความแออัดในเรือนจำอย่างเป็นรูปธรรมและยั่งยืน

๓. ดำเนินการอื่น ๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๑๗ กันยายน พ.ศ. ๒๕๖๒

(ลงชื่อ) สมศักดิ์ เทพสุทิน
(นายสมศักดิ์ เทพสุทิน)
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม

สำเนาถูกต้อง

(นางสาวเปรมมิศา หนูเรืองงาม)
นักวิชาการยุติธรรมชำนาญการพิเศษ
๑๗ กันยายน ๒๕๖๒

เปรมมิศา / คัด ทาน

คำสั่งคณะกรรมการกำหนดแนวทางการลดความแออัด
ของผู้ต้องขังในเรือนจำ ที่ ๑/๒๕๖๒ ลงวันที่ ๒๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๒
แต่งตั้งคณะอนุกรรมการภายใต้คณะกรรมการกำหนดแนวทาง
การลดความแออัดของผู้ต้องขังในเรือนจำ

(สำเนา)

คำสั่งคณะกรรมการกำหนดแนวทางการลดความแออัดของผู้ต้องขังในเรือนจำ
ที่ ๑/๒๕๖๒
เรื่อง แต่งตั้งคณะอนุกรรมการภายใต้คณะกรรมการกำหนดแนวทาง
การลดความแออัดของผู้ต้องขังในเรือนจำ

ด้วยคณะกรรมการกำหนดแนวทางการลดความแออัดของผู้ต้องขังในเรือนจำ ได้มีมติในการประชุมครั้งที่ ๑/๒๕๖๒ เมื่อวันที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๖๒ เห็นชอบให้มีการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการภายใต้คณะกรรมการกำหนดแนวทางการลดความแออัดของผู้ต้องขังในเรือนจำ เพื่อขับเคลื่อนภารกิจตามกลไกและกรอบการดำเนินงานในการแก้ไขปัญหาความแออัดในเรือนจำอย่างเป็นระบบ ทั้งนโยบายด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม การกำหนดมาตรการที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย อาทิ การพักการลงโทษ การลดวันต้องโทษ และการใช้เครื่องมือติดตามตัวอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Monitoring : EM) รวมถึงการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ตลอดจนกระบวนการกำกับติดตามและรายงานผลที่มีประสิทธิภาพ

ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินงานตามแนวทางการลดความแออัดของผู้ต้องขังในเรือนจำ มีความชัดเจนเป็นรูปธรรม สามารถประสานการทำงานร่วมกันแบบบูรณาการ โดยเชื่อมโยงการทำงานจากระดับนโยบายสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นระบบ และอาศัยอำนาจตามคำสั่งกระทรวงยุติธรรมที่ ๒๕๕/๒๕๖๒ ลงวันที่ ๑๗ กันยายน ๒๕๖๒ เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการกำหนดแนวทางการลดความแออัดของผู้ต้องขังในเรือนจำ จึงแต่งตั้งคณะอนุกรรมการภายใต้คณะกรรมการกำหนดแนวทางการลดความแออัดของผู้ต้องขังในเรือนจำ จำนวน ๓ คณะ โดยมีองค์ประกอบและอำนาจหน้าที่ ดังนี้

๑. คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านกฎหมาย

<u>องค์ประกอบ</u>

๑. ปลัดกระทรวงยุติธรรม หรือ รองปลัดกระทรวงยุติธรรมที่ได้รับมอบหมาย	ประธานอนุกรรมการ
๒. ผู้แทนสำนักงานศาลยุติธรรม	อนุกรรมการ
๓. ผู้แทนสำนักงานอัยการสูงสุด	อนุกรรมการ
๔. ผู้แทนสำนักงานตำรวจแห่งชาติ	อนุกรรมการ
๕. ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา	อนุกรรมการ
๖. ผู้แทนกรมสนธิสัญญาและกฎหมาย	อนุกรรมการ
๗. ผู้แทนกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ	อนุกรรมการ
๘. ผู้แทนกรมคุมประพฤติ	อนุกรรมการ
๙. ผู้แทนกรมราชทัณฑ์	อนุกรรมการ
๑๐. ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด	อนุกรรมการ
๑๑. ผู้อำนวยการกองการต่างประเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม	อนุกรรมการ
๑๒. ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งประธานอนุกรรมการเห็นชอบ จำนวนไม่เกิน ๓ คน	อนุกรรมการ

๑๓. ผู้อำนวยการสำนักงานกิจการยุติธรรม	อนุกรรมการและเลขานุการ
๑๔. ผู้อำนวยการกองกฎหมาย สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม	อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๑๕. ผู้แทนสำนักงานกิจการยุติธรรมที่ได้รับมอบหมาย	อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

<u>อำนาจหน้าที่</u>

๑. พัฒนาและแก้ไขปรับปรุงกฎหมายให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ และมติหรือคำสั่งของคณะกรรมการกำหนดแนวทางการลดความแออัดของผู้ต้องขังในเรือนจำ

๒. พัฒนาและส่งเสริมการเพิ่มประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการลดความแออัดของผู้ต้องขังในเรือนจำ

๓. บูรณาการการทำงาน เชื่อมโยงข้อมูล และประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๔. กำหนดรูปแบบ แนวทาง การจัดทำแผนปฏิบัติ รวมถึง แผนงาน โครงการ และงบประมาณด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมที่เกี่ยวข้องกับการลดความแออัดของผู้ต้องขังในเรือนจำ

๕. กำกับติดตาม รายงานผลการดำเนินงาน และปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่คณะกรรมการกำหนดแนวทางการลดความแออัดของผู้ต้องขังในเรือนจำมอบหมาย

๒. คณะอนุกรรมการด้านการพักโทษ ลดโทษ และวิธีการติดตามตัวอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Monitoring : EM)

<u>องค์ประกอบ</u>

๑. ปลัดกระทรวงยุติธรรม หรือ รองปลัดกระทรวงยุติธรรมที่ได้รับมอบหมาย	ประธานอนุกรรมการ
๒. ผู้แทนสำนักงานศาลยุติธรรม	อนุกรรมการ
๓. ผู้แทนสำนักงานอัยการสูงสุด	อนุกรรมการ
๔. ผู้แทนสำนักงานตำรวจแห่งชาติ	อนุกรรมการ
๕. ผู้แทนกระทรวงสาธารณสุข	อนุกรรมการ
๖. ผู้แทนกรมการปกครอง	อนุกรรมการ
๗. ผู้แทนสำนักงบประมาณ	อนุกรรมการ
๘. ผู้แทนกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ	อนุกรรมการ
๙. ผู้แทนกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน	อนุกรรมการ
๑๐. ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด	อนุกรรมการ
๑๑. ผู้แทนสำนักงานกิจการยุติธรรม	อนุกรรมการ
๑๒. ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งประธานอนุกรรมการเห็นชอบ จำนวนไม่เกิน ๓ คน	อนุกรรมการ
๑๓. รองอธิบดีกรมราชทัณฑ์ที่ได้รับมอบหมาย	อนุกรรมการและเลขานุการ
๑๔. ผู้แทนกรมราชทัณฑ์ที่ได้รับมอบหมาย	อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๑๕. ผู้แทนกรมคุมประพฤติที่ได้รับมอบหมาย	อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

<u>อำนาจหน้าที่</u>

๑. พิจารณากำหนดแนวทางการพักการลงโทษ ลดวันต้องโทษ และการใช้เครื่องมือติดตามตัวอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Monitoring : EM) เพื่อใช้ในการกำหนดมาตรการลดความแออัดของผู้ต้องขังในเรือนจำที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย

๒. พัฒนา และส่งเสริมการเพิ่มมาตรการหรือประสิทธิภาพการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการลดความแออัดของผู้ต้องขังในเรือนจำ

๓. บูรณาการการทำงาน เชื่อมโยงข้อมูล และประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๔. กำหนดรูปแบบ แนวทาง การจัดทำแผนปฏิบัติ ที่รวมถึงแผนงาน โครงการ และงบประมาณด้านการพักโทษ ลดโทษ และการใช้เครื่องมือติดตามตัวอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Monitoring : EM) ที่เกี่ยวข้องกับการลดความแออัดของผู้ต้องขังในเรือนจำ

๕. กำกับติดตาม รายงานผลการดำเนินงาน และปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่คณะกรรมการกำหนดแนวทางการลดความแออัดของผู้ต้องขังในเรือนจำมอบหมาย

๓. คณะอนุกรรมการด้านการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด

<u>องค์ประกอบ</u>

๑. ปลัดกระทรวงยุติธรรม หรือ รองปลัดกระทรวงยุติธรรมที่ได้รับมอบหมาย	ประธานอนุกรรมการ
๒. ผู้แทนสำนักงานศาลยุติธรรม	อนุกรรมการ
๓. ผู้แทนสำนักงานอัยการสูงสุด	อนุกรรมการ
๔. ผู้แทนสำนักงานตำรวจแห่งชาติ	อนุกรรมการ
๕. ผู้แทนกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์	อนุกรรมการ
๖. ผู้แทนกระทรวงมหาดไทย	อนุกรรมการ
๗. ผู้แทนกระทรวงสาธารณสุข	อนุกรรมการ
๘. ผู้แทนกระทรวงศึกษาธิการ	อนุกรรมการ
๙. ผู้แทนกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ	อนุกรรมการ
๑๐. ผู้แทนกรมคุมประพฤติ	อนุกรรมการ
๑๑. ผู้แทนกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน	อนุกรรมการ
๑๒. ผู้แทนกรมราชทัณฑ์	อนุกรรมการ
๑๓. ผู้แทนสำนักงานกิจการยุติธรรม	อนุกรรมการ
๑๔. ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งประธานอนุกรรมการเห็นชอบ จำนวนไม่เกิน ๓ คน	อนุกรรมการ
๑๕. รองเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ที่ได้รับมอบหมาย	อนุกรรมการและเลขานุการ
๑๖. ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ที่ได้รับมอบหมาย	อนุกรรมการและและผู้ช่วยเลขานุการ
๑๗. ผู้แทนกรมคุมประพฤติที่ได้รับมอบหมาย	อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

<u>อำนาจหน้าที่</u>

๑. พัฒนาและปรับปรุงการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดทั้งในระบบสมัครใจ ระบบบังคับบำบัด และระบบต้องโทษ

๒. จัดทำหลักสูตรหรือข้อเสนอแนะในการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดทั้งระบบ รวมถึงกระบวนการติดตามและประเมินผลแบบบูรณาการและครบวงจร

๓. บูรณาการการทำงาน เชื่อมโยงข้อมูล และประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๔. กำหนดรูปแบบ แนวทาง การจัดทำแผนปฏิบัติ ที่รวมถึงแผนงาน โครงการ และงบประมาณด้านการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดที่เกี่ยวข้องกับการลดความแออัดของผู้ต้องขังในเรือนจำ

๕. กำกับติดตาม รายงานผลการดำเนินงาน และปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่คณะกรรมการกำหนดแนวทางการลดความแออัดของผู้ต้องขังในเรือนจำมอบหมาย

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๒๘ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๒

(ลงชื่อ) สมศักดิ์ เทพสุทิน
(นายสมศักดิ์ เทพสุทิน)
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม
ประธานกรรมการกำหนดแนวทางการลดความแออัดของผู้ต้องขังในเรือนจำ

สำเนาถูกต้อง

(นางสาวเปรมมิศา หนูเรืองงาม)
นักวิชาการยุติธรรมชำนาญการพิเศษ
๒๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๒

เปรมมิศา / คัด ทาน

CONTACT

@weareoja

สำนักงานกิจการยุติธรรม อาคารรัฐประศาสนภักดี ชั้น 9
ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษาฯ
ถนนแจ้งวัฒนะ เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ 10210

เบอร์โทร. 02 141 3666
FAX. 02 143 8933
www.oja.go.th